

แนวคิดสังคมนิยม ในเพลงประท้วง ยุคหลังรัฐประหาร 2557

Socialism ideology of Thai protest songs after
the May 22, 2014 coup

(Received: 17 November 2022; Revised: 2 April 2023; Accepted: 4 April 2023)

ชิษณุพงศ์ อินทร์แก้ว ^[1]

Chitsanupong Intarakaew

บทคัดย่อ

ในช่วงปีพุทธศักราช 2557 พบว่ามีเพลงที่มีเนื้อหาของเพลงพูดถึงประเด็น
สาธารณะ อาทิแนวคิดรัฐสวัสดิการ สิทธิมนุษยชน มากขึ้น ซึ่งได้รับอิทธิพลจาก
แนวคิดสังคมนิยม สำหรับการชุมนุมประท้วงหลังปีพุทธศักราช 2557 ได้มีการ
กล่าวถึงแนวคิดสังคมนิยมเพิ่มมากขึ้น ส่งผลทำให้เนื้อหาของเพลงประท้วงได้รับ
อิทธิพลจากอุดมการณ์สังคมนิยม

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของเพลงประท้วงกับ
แนวคิดสังคมนิยม และเพื่ออธิบายถึงแนวคิดสังคมนิยมที่เป็นรูปแบบของอุดมการณ์
ทางการเมืองและปรัชญาแบบหนึ่งที่สำคัญกับความเท่าเทียมกันของ
ความเป็นมนุษย์ นอกจากนั้นยังมุ่งชี้ให้เห็นว่าเพลงประท้วงยังทำหน้าที่ในการสร้าง
การเรียนรู้ประเด็นสาธารณะให้เกิดในสังคม พร้อมเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา
เปิดพื้นที่ให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์เชิงวิชาการ

คำสำคัญ: แนวคิดสังคมนิยม, เพลงประท้วง, รัฐประหาร

[1] นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อีเมล : priginword@windowlive.com
Doctor Student in the Music Program, Faculty of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University,
E-mail: priginword@gmail.com

ABSTRACT

There were songs with lyrics that addressed public topics in 2014, it was discovered. Human rights, for example, are increasingly affected by socialist principles. After 2014, socialism was often brought up at protests. As a result, socialist ideology had an impact on the protest songs' message.

The purpose of this essay is to clarify the link between protest songs and their lyrics and socialism. It also defines socialism as a political ideology and a philosophy that places a premium on human equality. It also tries to emphasize that protest songs may be used to educate people about social concerns. ready to provide answers to issues a public forum for scholarly critique.

Keywords: Socialism ideology, Protest song, Coup

บทนำ

ผลพวงจากการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 นักคิด นักศึกษา นักกิจกรรมทางการเมืองหลายคนถูกจับกุม คุมขัง และถูกติดตามจากคณะรัฐประหาร ในช่วงเวลาดังกล่าวพบว่าเกิดการเผยแพร่บทเพลงของวงสามัญชน เพื่อส่งสารไปยังเพื่อนร่วมอุดมการณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับการรัฐประหาร เพลงดังกล่าวได้เริ่มด้วยการโอบกอด ปลอบขวัญ และให้กำลังใจในวันที่รู้สึกโดดเดี่ยว

บทเพลงของสามัญชนได้ทำหน้าที่รับใช้มวลชน และรับใช้กิจกรรมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นหน้าศาลทหาร สถานีตำรวจ บทเพลงของสามัญชนได้ปลอบประโลมและโอบกอดมวลชนในช่วงที่กำลังตกอยู่ภายใต้รัฐบาลที่มาจาก การรัฐประหาร วงสามัญชนได้สร้างสรรค์บทเพลงอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งช่วงปี พ.ศ.2563 เป็นช่วงที่มีการชุมนุมเกิดขึ้นทั่วประเทศ และได้เกิดคณะราษฎร 2563 โดยคณะราษฎร 2563 ทำให้เกิดปรากฏการณ์สำคัญทางการเมืองไทยอย่างมากมาย ขณะเดียวกันเพลงของวงสามัญชนก็ได้ปรากฏท่ามกลางการชุมนุมตลอด โดยวงสามัญชนได้เข้าร่วมแสดงดนตรีในการชุมนุมประทั้วมาแล้วมากกว่า 24 การชุมนุม ซึ่งถือได้ว่าวงสามัญชนเป็นวงดนตรีที่ได้รับความนิยมอย่างมากในการชุมนุมประทั้ว เพลงบทเพลงของสามัญชนและเพลงเราคือเพื่อนกันที่เกิดขึ้นในช่วงหลังการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 ก็ได้กลายมาเป็นเพลงที่ใช้ในการชุมนุมประทั้วในปีพุทธศักราช 2563 นอกจากนั้นเพลงใหม่ที่ได้ประพันธ์ขึ้นในช่วงปีพุทธศักราช 2563 อีกหลายเพลงก็เป็นเพลงที่มีเนื้อหาขัดแย้งกับเนื้อหาของการชุมนุม มีการนำเอาการสื่อสารประเด็นสาธารณะ ประเด็นปัญหาเชิงโครงสร้างทางสังคม ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางสังคมมาสื่อสารผ่านบทเพลง โดยเมื่อวิเคราะห์เนื้อหาของบทเพลงแล้วนั้นพบว่ามีแนวคิดทางการเมืองที่ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดสังคมนิยม ซึ่งเพลงมีเนื้อหานำเสนอแนวคิดรัฐสวัสดิการ เพื่อสร้างรัฐสวัสดิการถ้วนหน้า เพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ ปัญหาทางการศึกษา ตลอดจนสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ไม่ใช่ให้ความสำคัญ ความมั่งคั่ง มั่นคง อยู่กับคนไม่กี่กลุ่ม

ดนตรีเป็นผลิตผลของมนุษย์ มีโครงสร้างของสังคมตนเอง แต่โครงสร้างนั้นมิได้อยู่ด้วยของมันเอง สามารถทำความเข้าใจดนตรีได้ก็ต่อเมื่อได้ศึกษาทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมของมนุษย์ จึงต้องศึกษาให้ทราบว่าทำไมมนุษย์ได้สร้างสรรค์เสียงแบบนี้ (สังัด ภูเขาทอง, 2539: 18) บทความฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายแนวคิดสังคมนิยมที่ปรากฏในเนื้อหาของเพลงประท้วง ซึ่งเนื้อหาของเพลงประท้วงได้ทำหน้าที่ตั้งคำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและปัญหาความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางสังคม และเผยแพร่แนวคิดสังคมนิยมอุดมคติที่ถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญของแนวคิดสังคมนิยม นอกจากนั้นเพื่อนำมายืนยันให้เห็นว่าเพลงประท้วง (Protest song) จากประวัติศาสตร์แล้วนั้นมักจะเกิดขึ้นจากแนวคิดสังคมนิยมหรือฝ่ายซ้ายเสมอ เพื่อสื่อสารกับสังคมว่าพวกเขาส่งเสียงเพื่อเรียกร้องคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สังคมในอุดมคติ

อุดมการณ์สังคมนิยมเป็นหลักปรัชญาแขนงหนึ่ง มีเป้าหมายที่จะอธิบายชีวิตมนุษย์ และตั้งคำถามเกี่ยวกับระบบคุณค่าในสังคมสังคมนิยมอาจเป็นภาพตรงข้ามกับระบบทุนนิยมที่มีฐานคิดต่างกัน โดยเฉพาะเรื่องความเท่าเทียม ในขณะที่สังคมนิยมยึดมั่นในความเสมอภาคของมวลชน แต่ทุนนิยมเน้นปัจเจกนิยมที่คนแต่ละคนต้องแข่งขัน แย่งชิงเพื่อสะสมทรัพย์สินให้มากที่สุด ด้วยอุดมการณ์ที่ต่างกันนี้ทำให้สังคมนิยมเป็นกระแสบ่อนทำลายสังคมที่เหลื่อมล้ำ และการเอาเปรียบของนายทุนได้เป็นอย่างดี สังคมในอุดมคติ (Utopia society) เป็นคำที่ Thomas More ได้อธิบายไว้ในนิยายเรื่อง Utopia ในปีคริสต์ศักราช 1516 เป็นฐานคิดสำคัญของการเกิดแนวคิดสังคมนิยมโดยนิยายเรื่อง Utopia กล่าวถึงชุมชนบนเกาะแห่งหนึ่งที่มีระบบการเมืองกฎหมาย และสังคมที่สมบูรณ์ แต่คำว่าอุดมคติ หรือยูโทเปียเป็นคำอธิบายสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ หรือยากที่จะเกิดขึ้นจริง เรื่องชุมชนอุดมคติได้รับอิทธิพลมาจากการเขียนเรื่อง Republic ของเพลโต (Plato) ซึ่งอธิบายถึงสังคมที่งดงาม มนุษย์ในสังคมมีความเท่าเทียมกันและมีสันติภาพ ศัตรูของสังคมอุดมคติคือความยากจนและความเชื่อที่มั่วยาบ ดังนั้นสังคมต้องกำจัดสิ่งเหล่านี้ให้หมดไป ทักษะเรื่องสังคมอุดมคติได้ถูกพัฒนา นำเสนอจากนักคิดมากมายตามความเชื่อ

ที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย อย่างไรก็ตามล้วนเชื่อว่าแนวคิดเรื่องสังคมอุดมคติจะนำไปสู่การแสวงหาชีวิตที่ดีที่มนุษย์ควรจะเป็นหรือได้รับ แต่ความหมายของชีวิตที่ดีจะถูกอธิบายด้วยกรอบความคิดที่แตกต่างกันตามความเชื่อวัฒนธรรม บริบทของสังคมแต่ละยุคสมัย เมื่อกล่าวถึงสังคมในอุดมคติ และแนวคิดความเท่าเทียมก็มักมาพร้อมกับคำว่าลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยลัทธิคอมมิวนิสต์เชื่อว่า มนุษย์ควรจะมีการครอบครองทางวัตถุอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ควรสะสมสมบัติส่วนตัว เพราะจะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ทำให้คนคิดถึงประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม (นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2562: 1-26) หลักการสำคัญของอุดมการณ์สังคมนิยม คือ การทำให้มนุษย์ไปสู่สภาพความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ ซึ่งเป็นการขจัดความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่ในสังคมนายทุน ความเป็นมนุษย์จะมีความหมายได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์สามารถทำความเข้าใจในตัวของตัวเองได้ตามสภาพความเป็นอยู่ที่ปรากฏ สังคมนิยมจะเข้ามามีบทบาทเพื่อส่งเสริมสร้างอิทธิพลเหนือความคิดของทุนนิยม โดยเสนอแนวทางเพื่อให้ได้มาซึ่งสังคมที่มีความยุติธรรมและอำนวยผลประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม สังคมนิยมยังต้องการสร้างสังคมซึ่งเป็นสังคมเพื่อมนุษย์และมวลชน สังคมนิยมตระหนักว่า จะกระทำสำเร็จก็ต่อเมื่อมีความสำนึกว่าพลังของมนุษย์ ทั้งด้านความคิดและจิตใจ คือพลังของสังคม สังคมนิยมสะท้อนให้มวลชนเห็นถึงสภาพของระบบทุนนิยมตามที่เป็นจริง มิใช่ตามที่ระบบทุนนิยมอ้างในด้านดีเพียงอย่างเดียว (สุรพงษ์ ชัยนาม, 2557: 125-128) สังคมนิยมให้ความสำคัญกับแรงงานกรรมมาชีพ ขาวนาที่เป็นคนส่วนใหญ่ของสังคม เพื่อให้เกิดตระหนักรู้ถึงสิทธิเสรีภาพและให้คุณค่าของเป็นมนุษย์ของตนเอง เพื่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ในความหมายที่เปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตเพื่อยกฐานะ ให้ดีกว่าเดิม

“...ลัทธิมาร์กซ์เป็นรักแรกทางอุดมการณ์การเมืองสำหรับคนเดือนตุลา

เป็นสัมพันธ์รักที่ดุเดือดร้อนแรงทางอารมณ์ความรู้สึก

ไม่ใช่รักเล่นๆ หรือรักชั่วครูชั่วยาม หากผูกพันทั้งความคิดและวิญญาณ

ถึงขั้นต้องเอาเลือดเนื้อชีวิตเข้าเสี่ยงภัย

จนหลายคนต้องเสียสละชีพบูชารักนั้นไป...”

(เกษียร เตชะพีระ, 2558: 9-10)

ข้อความดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของคนเดือนตุลา ๓ กับแนวคิดสังคมนิยม โดยคนเดือนตุลาฯ เป็นกลุ่มนักศึกษาที่ได้รับเอาอิทธิพลทางการเมืองของแนวคิดสังคมนิยมเข้ามาในประเทศไทย หลังจากความล้มเหลวของสหภาพโซเวียต และการขึ้นมาเป็นมหาอำนาจของโลกของสหรัฐอเมริกา ทำให้ลัทธิคอมมิวนิสต์และแนวคิดสังคมนิยมค่อยๆ อ่อนแรงลง อีกทั้งถูกกวาดล้างในประเทศที่สหรัฐอเมริกาเข้าไปแทรกแซงทางการเมือง แนวคิดสังคมนิยมและลัทธิคอมมิวนิสต์ก็ถูกทำให้กลายเป็นยักษ์ เป็นมาร เป็นสิ่งที่ป็นภัยต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ แม้กระทั่งถูกสนับสนุนให้มีการฆ่าคอมมิวนิสต์ได้ไม่บาป อย่างไรก็ตามเมื่อมีการต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเสมอภาคครั้งใด แนวคิดสังคมนิยมจะถูกหยิบยกขึ้นมากล่าวขึ้นเสมอ เพื่อทั้งทำความเข้าใจและเพื่อเรียกร้องสังคมในอุดมคติ

คาร์ล มาร์กซ์ เป็นนักปราชญ์ชาวเยอรมัน ได้นำเสนอแนวคิดสังคมนิยมสรุปความรู้เพื่อการเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงสังคม ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่สังคมที่มีแต่ความสันติสุข ปราศจากการเบียดเบียนระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งเรียกว่าวิทยาศาสตร์สังคม โดยวิชาความรู้ดังกล่าวมานี้ คาร์ล มาร์กซ์ ได้ประมวลมาจากแหล่งปัญญา 3 แหล่ง 1) ข้อคิดเกี่ยวกับวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของสังคมมนุษย์ และทฤษฎีทางสังคมมนุษย์ ตลอดทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นความรู้ที่เกิดจากการประมวลความรู้มาจากแหล่งปัญญาของฝรั่งเศส 2) แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์ ทั้งในมิติของความรับผิดชอบร่วมกันของคนในสังคม ไม่กดขี่ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบ ตลอดทั้งด้านความตระหนักในคุณค่าของแรงงาน เป็นแนวคิดที่คาร์ลมาร์กซ์ได้ประมวลมาจากแหล่งปัญญาของอังกฤษ 3) แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความเป็นวิทยาศาสตร์ การใช้เหตุผลไม่มโน และพรรณนาว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นความรู้ที่แท้จริง ซึ่งมนุษย์อาจรู้จักธรรมชาติโดยการทดลองปฏิบัติ (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2559: 15-17) แนวคิดส่วนนี้คาร์ล มาร์กซ์ได้ประมวลมาจากแหล่งปัญญาของเยอรมัน มาร์กมองว่าในสังคมทุกยุคสมัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีการต่อสู้ระหว่างชนชั้นตลอดมา ซึ่งสามารถสะท้อนได้ว่าในสังคมมีทั้งผู้ปกครองและผู้กดขี่

คำว่า คอมมิวนิสต์ (Communism) เกิดขึ้นในฝรั่งเศสช่วงทศวรรษที่ 1830 คำนี้มีความเกี่ยวข้องกับคำว่า คอมมูน (Commune) ซึ่งหมายถึงระบบการปกครองด้วยตนเองของท้องถิ่น เป็นรูปแบบทางสังคมที่ให้คุณค่ากับสมบัติส่วนรวม Karl Marx และ Frederick Engels เขียนหนังสือเรื่อง Manifesto of Communist Party ในปีคริสต์ศักราช 1847 เพื่อประกาศความคิดการปฏิวัติโดยกรรมาชีพ เพื่อสร้างสังคมของชนชั้นแรงงาน ทำลายระบบชนชั้น นำปัจจัยการผลิตต่างๆ มาเป็นของรัฐ ยึดทรัพย์สินมาจากนายทุน เก็บภาษีรายได้แบบก้าวหน้า ยกเลิกกรรมสิทธิ์ที่ดิน ประเด็นความเท่าเทียมที่มาร์กซ์กล่าวถึง คือ การกระจายผลผลิต และการส่งเสริมการศึกษาให้เด็กๆ ได้เรียนฟรี มาร์กซ์เคยอธิบายว่าการแก้ปัญหาคัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ จะต้องทำให้มนุษย์ทำงานเพื่อส่วนรวม (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2562: 1-26) แนวคิดคอมมิวนิสต์จึงเป็นแนวคิดที่มุ่งทำลายชนชั้นทางสังคม และมุ่งสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในสังคม เก่งกิจ กิติเรียงลาภ (2564: 8-13) คอมมิวนิสต์มีรากศัพท์มาจากคำว่า common หรือแปลว่าส่วนรวม ซึ่งเป็นมโนทัศน์สำคัญที่มุ่งต่อต้านความคิดแบบคุณสมบัติหรือกรรมสิทธิ์ หรือคนหนึ่งๆ ถือครองเป็นเจ้าของคุณสมบัตินั้นๆ เพียงคนเดียว คำว่าส่วนรวม จึงเป็นคำที่ต่อต้านมโนทัศน์ว่าด้วยคุณสมบัติและกรรมสิทธิ์ในตัวเอง เมื่อพูดถึงส่วนรวม ส่วนรวมก็หมายถึงการแบ่งปันสิ่งที่สรรพสิ่งหรืออย่างน้อยสองสิ่งมีร่วมกัน ส่วนรวมจึงไม่ใช่กรรมสิทธิ์ของใครคนใดคนหนึ่ง นอกจากนี้ส่วนรวมยังมีนัยยะเป็นการกระทำหรือคำกริยาด้วย การสร้างส่วนรวมจึงเป็นเรื่องของการก่อรูปของความสัมพันธ์แบบใหม่ๆ และส่วนรวมย่อมเปลี่ยนแปลงไปได้ แนวความคิดคอมมิวนิสต์ก็คือ ความคิดว่าด้วยส่วนรวม ที่หมายถึงการประกอบกันเข้าและสร้างความเฉพาะเจาะจงแบบเอกพจน์ขององค์ประกอบต่างๆ ที่มาบรรจบกัน คอมมิวนิสต์ที่ถูกสร้างขึ้นในแต่ละช่วงเวลาก็มีความเฉพาะเจาะจงที่ขึ้นกับประวัติศาสตร์ของตัวมัน หลักการสำคัญของส่วนรวมหรือคอมมิวนิสต์ก็คือ ความเสมอภาค ซึ่งความเสมอภาคนี้ไม่ใช่ความเหมือนกัน ความเสมอภาคดังกล่าวต้องวางอยู่บนความแตกต่างหลากหลายอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ยิ่งไปกว่านั้นยังสามารถมอง common ในฐานะคำคุณศัพท์ที่ใช้ขยายคำอื่นๆ ได้อีกด้วย เช่น สามัญ แบบสามัญสำนึก (common sense) หรือสามัญชน (common

people) ซึ่งมีนัยถึงความคิดการเป็นคนทั่วไป มีนัยถึงการปฏิเสธการครอบงำ และเรียกร้องให้คนเท่ากัน ท้ายสุดอย่าปล่อยให้พวกที่เกลียดชังคอมมิวนิสต์ พุดพล่อยๆ ว่า คอมมิวนิสต์เท่ากับเผด็จการ หรือคอมมิวนิสต์แปลว่าเหมือนๆ กัน เพราะส่วนร่วมไม่มีวันเป็นเผด็จการ และความเสมอภาคไม่มีวันเท่ากับความเหมือนกัน แต่ส่วนรวมหรือความมินิสต์นั้นวางอยู่บนภววิทยาของความหลากหลาย ที่นำไปสู่การก่อรูปของส่วนรวมที่ไม่ได้มุ่งลดทอน ทำลายความหลากหลาย ให้เหมือนกัน ในปัจจุบันพบว่าในประเทศสแกนดิเนเวีย นำแนวคิดสังคมนิยม ไปปรับใช้ในระบบเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้แนวคิดสังคมนิยมยังมีความเป็นมนุษยนิยม (Humanism) ที่ช่วยปลูกฝังให้เกิดสำนึกต่อคุณค่าของมนุษย์มากยิ่งขึ้น แทนที่จะมองายและปฏิบัติตามความคิดแบบปัจเจกชนนิยม (Individualism) ซึ่งเป็นส่วนที่สร้างแนวคิดชนชั้น ทำให้มนุษย์เอารัดเอาเปรียบกัน

เพลงประท้วง

เพลงประท้วง (protest song) เกิดขึ้นในกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมให้ที่ดีกว่าเดิม เพลงประท้วงได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากแนวคิดสังคมนิยม ในปีคริสต์ศักราช 1960 (พ.ศ.2503) พิต ซีเกอร์ (Pete Seeger) ตำนานนักดนตรีและนักเคลื่อนไหวทางการเมือง เขาเชื่อว่าสามารถเปลี่ยนแปลงโลกให้ดีขึ้นได้ด้วยดนตรี ความเชื่อนี้ยังได้ส่งต่อมาถึงบ๊อบ ดีแลน (Bob Dylan) และ โจน ไบซ์ (Joan Baez) นักดนตรีผู้ซึ่งได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของเพลงประท้วงในรุ่นต่อมา พวกเขาต่างเชื่อว่าเพลงของพวกเขาแสดงออกถึงความปรารถนาให้สังคมดีขึ้นกว่าเดิม (John Haycock, 2015: 423-442) จากเหตุการณ์เคลื่อนไหวทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา ในปีคริสต์ศักราช 1960 (พ.ศ.2503) ได้เกิดบทเพลงที่ใช้ในการประท้วงที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประเด็นทางการเมือง สงคราม ระเบิดนิวเคลียร์ ความยุติธรรมทางสังคมและวัฒนธรรมต่อต้านในชีวิตประจำวัน เนื้อหาของเพลงต่างไกลจากความรักของหนุ่มสาว ความงดงามในวิถีชีวิต และความฝันที่กำลังได้รับความนิยมในขณะนั้น เพลงประท้วงเป็นผลผลิตทางสังคม ทำหน้าที่เชื่อมโยงเรื่องราวการต่อสู้ในอดีตมายังปัจจุบัน บันทึกประวัติศาสตร์ของประชาชน หลายครั้งในประวัติศาสตร์อาจพบว่าอาจจะไม่สามารถสร้าง

ความเปลี่ยนแปลงได้ทันที แต่สามารถเชื่อมต่อระหว่างสำนักของคนจากอดีตกับคนในปัจจุบันเพื่อส่งต่อการสู่ของประชาชน การสร้างสรรค์เพลงประทั้วงได้พัฒนามาสู่ยุคที่มีกระบวนการผลิตที่เข้าสู่ธุรกิจดนตรี และประสบความสำเร็จในเชิงพาณิชย์ นำโดยศิลปินที่มีชื่อเสียงอย่างบ๊อบ ดีแลน (Bob Dylan) ต่อมาได้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการผลิตดนตรีประทั้วงที่ผ่านกระบวนการผลิตที่มีขั้นตอน ผ่านการเผยแพร่ในสื่อร่วมสมัย ในปัจจุบันก็พบการเผยแพร่เพลงประทั้วงผ่านสื่อออนไลน์ เนื้อหาของเพลงประทั้วงเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาสำหรับการเรียนรู้ของมนุษย์ มีความสำคัญต่อการต่อต้านผู้มีอำนาจ ปลุกจิตสำนึกของมวลชน เพื่อขัดขวางและต่อต้านผู้มีอำนาจ มวลชนที่มีประสบการณ์ร่วมในกิจกรรมของดนตรีประทั้วงจะได้รับประสบการณ์ และได้สัมผัสกับการเรียนรู้ประเด็นสาธารณะในขบวนการประทั้วง และจะสามารถมีสำนึกที่จดจำเหตุการณ์ที่ยึดโยงกับดนตรี กล่าวได้ว่าเมื่อใดก็ตามที่ได้รับฟังเพลงประทั้วงที่เคยมีประสบการณ์ร่วมในการชุมนุมประทั้วง ก็จะสามารถรู้สึกถึงประเด็นสาธารณะที่ได้รับรู้จากการชุมนุมประทั้วง ซึ่งไม่อาจไม่พบได้ในบริบทของการเรียนรู้ดนตรีแบบอื่น

เพลงประทั้วงมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ สร้างจิตสำนึกในประเด็นทางสังคม โดยส่วนมากศิลปินผู้สร้างสรรค์เพลงประทั้วงเชื่อว่าพวกเขาสามารถสร้างสรรค์เพลงเพื่อใช้ในการถ่ายทอดความคิด เพื่อทำให้เกิดขบวนการเรียนรู้ พร้อมการเผยแพร่ความรู้ผ่านดนตรีในพื้นที่สาธารณะ นอกจากนี้ยังสามารถสร้างพื้นที่ของการวิพากษ์วิจารณ์สังคมควบคู่ไปด้วย เพลงประทั้วงจึงมีเป้าหมายหลักคือเพื่อต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมให้คุณภาพชีวิตของชนชั้นแรงงานดีขึ้นกว่าเดิม เพลงประทั้วงยังสามารถทำการตอบโต้รัฐ เพื่อต่อต้านการถูกกดขี่จากผู้มีอำนาจ จึงทำให้เพลงประทั้วงกลายเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ประเด็นสาธารณะ

เพลงเพื่อชีวิตหมายถึง บทเพลงที่นำเสนอแนวคิดเพื่อชีวิตและสังคมที่ดีกว่า (ณัฐธินิศา นันตา, 2553: บทคัดย่อ) เมื่อพิจารณาแล้วคำว่าเพลงประทั้วงมีความหมายที่ใกล้เคียงกับคำว่าเพลงเพื่อชีวิต แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงทำให้คำว่าเพลงเพื่อชีวิตได้มีความรับรู้ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ในปัจจุบันรูปแบบของการนำเสนอผ่านบทเพลงมีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพบริบทสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองพบว่าสาเหตุหลักๆ จากกระบวนการทางธุรกิจได้เข้ามามีบทบาทสำคัญทำให้เกิดกระบวนการสร้างความหมายต่อภาพลักษณ์ของศิลปินเพลงเพื่อชีวิตส่งผลให้เนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิตเปลี่ยนไปจากเพลงเพื่อชีวิตที่มีความหมายตามรากเหง้า กล่าวคือ แต่เดิมเพลงเพื่อชีวิตเป็นเพลงที่สร้างขึ้นเพื่อช่วยเหลือและต่อสู้เพื่อสังคมหรือเพื่อรองรับการเคลื่อนไหว (Music for Movement) แต่กลับลดน้อยถอยลง และกลายเป็นบทเพลงที่มีเนื้อหาเป็นไปตามความต้องการของตลาดมากขึ้น ทำให้วงการเพลงเพื่อชีวิตถูกวิพากษ์วิจารณ์ทางลบจากสังคมเป็นวงกว้าง หากย้อนกลับไปวิเคราะห์จากแนวคิดของจิตร ภูมิศักดิ์ที่ได้พูดถึงศิลปะเพื่อประชาชน พบว่าเพลงเพื่อชีวิตในยุคของจิตร ภูมิศักดิ์กับในยุคช่วงเข้าสู่ธุรกิจดนตรีมีเนื้อหาของเพลงแตกต่างกันอย่างมาก อย่างไรก็ตามในยุคธุรกิจดนตรีก็ทำให้รูปแบบของเพลงเพื่อชีวิตในด้านของคุณลักษณะทางดนตรีและกระบวนการผลิตพัฒนาขึ้นจากเดิมอย่างมาก

แนวคิดสังคมนิยมในเพลงประท้วง ช่วงหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557

ศิลปะเพื่อชีวิต คำว่าชีวิตในที่นี้หมายถึง ชีวิตของประชาชนส่วนข้างมากในสังคม (สมชาย ปรีชาเจริญ, 2564: 149-150) เพลงประท้วง มักเกี่ยวข้องกับการเมืองที่มีแนวคิดก้าวหน้าของฝ่ายซ้าย (John Haycock, 2015: 423-442) ดนตรีเป็นอาวุธทางวัฒนธรรมรูปแบบหนึ่งที่ถูกใช้เพื่อเรียกร้องคุณภาพชีวิตของมนุษย์เรื่อยมา ตั้งแต่ในอดีตที่ดนตรีเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมเพื่อต่อรองกับอำนาจเหนือธรรมชาติ ให้เกิดการดลบันดาลความอุดมสมบูรณ์ จากฐานคิดของสังคมนิยมที่มุ่งเน้นไปที่ความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันเพื่อไปสู่สังคมในอุดมคติ พบว่ามีการนำเอาแนวคิดสังคมนิยมไปเผยแพร่ผ่านวัฒนธรรมดนตรีในรูปแบบของวัฒนธรรมดนตรีประท้วงที่มีเป้าประสงค์เพื่อต่อต้าน เรียกร้องคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้เกิดกับประชาชนในสังคม จากการศึกษาทางประวัติศาสตร์จะพบว่าวัฒนธรรมประท้วงจะมุ่งโจมตีไปที่ดนตรีของระบบทุนนิยมที่มอมเมาประชาชนด้วยเนื้อหาของเพลงรักและความหวัง หรือดนตรีจากศูนย์กลางอำนาจ

อาทิ ดนตรีของราชสำนักที่มุ่งสถาปนาความเป็นสมมติเทพให้กับสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนเพลงชาตินิยมของรัฐบาลที่มีขึ้นเพื่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาล

ศิลปะจากนายทุนมักถูกใช้เพื่อเป็นเครื่องมืออมเมาประชาชนในประเทศระบบทุนนิยมจะใช้ศิลปะอมเมาประชาชนให้เพ้อคลั่งอยู่กับความเพ้อฝันและกามารมณ์

“...ศิลปินควรจะละเว้นการแต่งเพลงที่ชวนให้หลงระเหิดกับความรักใคร่และหันมาแต่งเพลงที่มีประโยชน์ต่อชีวิตจริงในสังคมบ้าง...”

(สมชาย ปรีชาเจริญ, 2564: 222)

เพลงรักเพลงใคร่ เพลงยั่วกามารมณ์แบบตะวันตกมักจะอมเมาประชาชนให้เห็นห่างจากปัญหาชีวิตทางเศรษฐกิจและการเมือง ศิลปินจำนวนมากได้หันออกจากการเพ้อฝัน หันกลับไปเผชิญกับสภาพความเป็นจริงของต้นตอปัญหาในสังคม ทั้งความทุกข์ยาก การถูกกดขี่ ปัญหาประเด็นสำคัญในสังคมที่เกิดขึ้น (สมชาย ปรีชาเจริญ, 2564: 222-226) เพื่อนำชุดความรู้ต่างๆ ที่เป็นต้นตอของปัญหาเชิงโครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนเป็นต้นทุนในการสร้างสรรค์ผลงาน แปรเปลี่ยนออกมาเป็นการสร้างสรรค์ดนตรีเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนมากในประเทศให้ดีขึ้น อีกทั้งเพื่อตีแผ่ปัญหาออกมาและยังชี้ทำให้เกิดการตระหนักถึงปัญหา และเพื่อให้ประชาชนลุกขึ้นมาส่งเสียงเรียกร้อง ปลดปล่อยชีวิตของตนจากปัญหาเชิงโครงสร้างทางสังคม แนวคิดสังคมนิยมจึงเป็นรากฐานสำคัญที่ถูกนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งจะพบได้จากทุกช่วงของประวัติศาสตร์ที่เพลงประท้วง (Protest song) ได้เกิดขึ้น เพลงในแนวคิดสังคมนิยมจึงเป็นไปเพื่อการปลดปล่อยและเพื่อเรียกร้องคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในปัจจุบัน ดังนั้นดนตรีจากฐานคิดสังคมนิยมจึงมักอยู่ตรงข้ามกับผู้อำนาจเสมอ แนวคิดสังคมนิยมจึงเป็นปรัชญาที่พูดถึงความเท่าเทียมและคืนความเป็นมนุษย์ให้กับทุกคนในสังคม หากพิจารณาการแตกแขนงของแนวคิดสังคมนิยม พบได้ว่าทั้งการต่อสู้ของแนวคิดลัทธิสตรี แนวคิดความหลากหลายทางเพศ แนวคิดสิทธิ เสรีภาพ แนวคิดรัฐสวัสดิการถ้วนหน้า

การเรียกร้องสิทธิการเข้าถึงการรักษา การเข้าถึงระบบการศึกษา ระบบสาธารณสุข
ขั้นพื้นฐานต่างๆ ล้วนมีพื้นฐานมาจากแนวคิดสังคมนิยมทั้งนั้น ดังนั้นไม่เกินเลย
ที่จะกล่าวว่าเมื่อใดที่เกิดการประท้วง การต่อสู้ของประชาชนตามสิทธิขั้นพื้นฐาน
ของหลักมนุษยชน แนวคิดสังคมนิยมจะถูกพูดถึงเสมอ

การกลับมาได้รับความนิยมของแนวคิดสังคมนิยมในยุคหลังรัฐประหาร 2557

หลังจากในวันที่ 23 เมษายน พ.ศ.2523 ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี
ที่ 66/2523 กำหนดนโยบายสำคัญเพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ นโยบายดังกล่าว
ส่งผลให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยวางอาวุธ ทอยออกจากป่าเข้าร่วม
เป็นผู้พัฒนาชาติไทย ถือได้ว่าเป็นการสิ้นสุดการจับอาวุธสู้กัน และสิ้นสุดยุค
ของเพลงเพื่อชีวิตในขบวนการนักศึกษา ก่อนที่เพลงเพื่อชีวิตจะปรับเปลี่ยน
เข้ามาสู่ธุรกิจเพลงอย่างเบ็ดเสร็จ

จนกระทั่งในช่วงปีพุทธศักราช 2564 แนวคิดสังคมนิยมได้เริ่มกลับมา
ถูกพูดถึงมากขึ้น ปรากฏการณ์การลุกขึ้นสู้กับระบอบเผด็จการทหารและตั้งคำถาม
กับผู้ที่มีอำนาจจากกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่มีรู้สึกสิ้นหวังกับสภาพสังคม พวกเขา
รู้สึกถูกกดขี่จากผู้มีอำนาจ ซึ่งมีสถาบันหลักของชาติเป็นเครื่องมือทำลายคน
เห็นต่าง เมื่อเกิดการกดขี่ย่อมเกิดการต่อต้าน การต่อต้านที่เกิดขึ้นในปีพุทธศักราช
2564 ได้เกิดการเคลื่อนไหวต่อต้านไปทั่วทุกภาคทั่วประเทศ (ดิ วันโอวัน, 2564)
ภายใต้กระแสการต่อต้านในครั้งนี้นั้นได้เกิดการตื่นตัวกับแนวคิดสังคมนิยม
คอมมิวนิสต์หรือมาร์กซิสต์ต่างถูกยกขึ้นมาพูดถึงอย่างกว้างขวาง เกิดปรากฏการณ์
หนังสือวิชาการที่มีแนวคิดสังคมนิยมได้รับความนิยมอย่างมากในกลุ่มเยาวชน
หากคอมมิวนิสต์และแนวคิดสังคมนิยมล้มเหลว พ่ายแพ้ไปแล้วในศตวรรษที่แล้ว
แล้วทำไมคอมมิวนิสต์ สังคมนิยมถึงกลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง เป็นคำถาม
ที่จะช่วยให้เราเข้าไปสำรวจความรู้และทำความเข้าใจสังคม

หลักการสำคัญของอุดมการณ์สังคมนิยม คือ การทำให้มนุษย์ไปสู่สภาพ
ความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ ซึ่งเป็นการขจัดความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่ในสังคม
นายทุน ความเป็นมนุษย์จะมีความหมายได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์สามารถทำความเข้าใจ
ในตัวของมนุษย์ได้ตามสภาพความเป็นอยู่ปรากฏ สังคมนิยมจะเข้ามา

บทบาทเพื่อส่งเสริมสร้างอิทธิพลเหนือความคิดของทุนนิยม โดยเสนอแนวทางเพื่อให้ได้มาซึ่งสังคมที่มีความยุติธรรมและอำนวยผลประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม สังคมนิยมยังต้องการสร้างสังคมซึ่งเป็นสังคมเพื่อมนุษย์และมวลชน สังคมนิยมตระหนักว่าจะกระทำสำเร็จก็ต่อเมื่อมีความสำนึกกว่าพลังของมนุษย์ ทั้งด้านความคิดและจิตใจ คือพลังของสังคม (สุรพงษ์ ชัยนาม, 2557: 125-128) แนวคิดสังคมนิยมจึงถูกนำมาใช้ในงานศิลปะทั้งดนตรีและวรรณกรรม ต่างๆ เพื่อสร้างความตระหนักถึงคุณค่าความเท่าเทียม และต่อต้านแนวคิดอำนาจนิยม

บทเพลงที่ใช้ในการประท้วงได้ถูกสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อเชื่อมต่อบรรยากาศเหตุการณ์ของการต่อสู้ครั้งก่อน สู่ปัจจุบัน ดนตรีโดยทำหน้าที่เชื่อมโยงการต่อต้าน การกบฏ การปฏิเสธสถานะความเป็นอยู่เดิม เพื่อสร้างบรรทัดฐานใหม่ทางสังคม และการประกาศอุดมการณ์ทางการเมืองผ่านรูปแบบของดนตรีสมัยนิยม เพื่อให้สามารถเข้าถึงผู้ฟังได้ง่าย โดยสะท้อนเรื่องราวกลายเป็นดนตรีที่ใช้ในการประท้วงในแต่ละยุคสมัยขณะนั้น เพลงประท้วงตลอดจนวัฒนธรรมการต่อต้านของประชาชนในช่วงหลังจากการรัฐประหารพฤษภาคม 2549 เรื่อยมานั้นได้มีการหยิบยืมแนวคิด อิทธิพลทางความคิดของสังคมนิยมได้ถูกใช้ในการสร้างสรรค์ดนตรีเพื่อต่อสู้กับระบอบเผด็จการทหาร เนื้อหาในบทเพลงหลายวงได้นำแนวคิดสังคมนิยมมาเผยแพร่ผ่านดนตรี อย่างไรก็ตามในช่วงหลังการรัฐประหารพฤษภาคม 2549 ตลอดจนเมื่อพฤษภาคม 2557 พบว่ามีกลุ่มนักดนตรี ศิลปิน กวีหลายท่านที่นำแนวคิดสังคมนิยมมาสร้างสรรค์ผลงาน ได้ถูกคุกคามจากเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้ผลงานสร้างสรรค์เหล่านั้นถูกจำกัดความรับรู้ต่อสังคม ต่อมาจากการปรากฏการณ์การชุมนุมประท้วงรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในปีพฤษภาคม 2563 ได้ขยายวงกว้างขึ้น ทำให้สังคมหันกลับไปสนใจงานวิชาการ บทกวี ศิลปะ ตลอดจนดนตรีของแนวคิดสังคมนิยมมากขึ้น อาทิ ประเด็นความเท่าเทียม ประเด็นรัฐสวัสดิการถ้วนหน้า ประเด็นสิทธิสตรี ประเด็นความหลากหลายทางเพศ และประเด็นสาธารณะต่างๆ จึงทำให้เกิดการเชื่อมต่อประวัติศาสตร์ของการต่อสู้ในอดีตในสังคมไทยและต่างประเทศ ขณะเดียวกันในด้านของการชื่นชมผลงานดนตรี สังคมไม่ได้ชื่นชมแค่ผลงานเพียงเท่านั้นยังได้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ส่วนตัว ตลอดจนแนวคิด อุดมการณ์ทางการเมืองของตัวศิลปิน จะพบว่าศิลปินที่เคยได้รับความนิยมแต่อุดมการณ์

ทางการเมืองไปสนับสนุนการรัฐประหารที่เคยเกิดขึ้นก็อาจทำให้ได้รับความนิยมน้อยลง

หลังเกิดเหตุการณ์การรัฐประหารในปี 2557 บริบททางสังคมและการเมืองไทยนั้นได้เปลี่ยนไป สิทธิและเสรีภาพของประชาชนถูกกลืนตรอน มีการใช้กฎหมายพิเศษภายใต้รัฐบาลทหาร นำมาสู่การใช้ยุทธวิธีการต่อสู้กับรัฐเผด็จการทหารด้วยการสร้างสรรค์งานศิลปะสะท้อนการเมืองและต่อต้านรัฐของศิลปินที่เผยแพร่ผลงานลงในสื่อออนไลน์ พบว่าบริบทบริบททางสังคมและการเมืองปี พ.ศ. 2557 – 2564 ส่งผลให้ศิลปินเกิดอารมณ์ความรู้สึกโกรธและไม่พอใจจากการอยู่สภาพที่ถูกกดขี่ ถูกคุกคามและไร้ซึ่งเสรีภาพ นำไปสู่การแสดงออกผ่านการริเริ่มสร้างสรรค์ มีการนำข่าวและเหตุการณ์มาเปลี่ยนเป็นงานศิลปะเพื่อแสดงออกและเคลื่อนไหวในเชิงต่อต้านรัฐในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปเพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ถึงสิทธิ เสรีภาพของตัวเอง รวมถึงท้ายที่สุดต้องการให้สาธารณชนเกิดการลุกขึ้นมาเรียกร้องและเคลื่อนไหวร่วมกันเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยให้ดีขึ้น

เพลงประท้วงที่ใช้ต่อต้านและสื่อสารทางการเมือง พบว่ามีการใช้เนื้อหาสนับสนุนการชุมนุม และสร้างบรรยากาศ ในปัจจุบันพบว่าเพลงของวงสามัญชนได้มีเนื้อหาพูดถึงการแก้ไขปัญหา อาทิ การเสนอแนวคิดรัฐสวัสดิการถ้วนหน้าเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นต้น นอกจากนั้นยังพบอีกว่าประเด็นสาธารณะทั้งในพื้นที่ออนไลน์และพื้นที่ในการชุมนุมบนท้องถนน พบว่าเนื้อหาเพลงของวงสามัญชนได้ยึดโยงกับการชุมนุมเรื่อยมาตั้งแต่หลังรัฐประหารปี 2557 ซึ่งพบว่าบางครั้งเนื้อหาของเพลงก็นำหน้ามวลชน ยกเพดานการชุมนุม และบางครั้งก็ตามมวลชน คอยสนับสนุนแนวคิดของการชุมนุม ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าจากปรากฏการณ์การชุมนุมเพื่อต่อต้านรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาได้ขยายกว้างไปเรื่อยๆ นอกจากจะจำนวนคนที่เพิ่มมากขึ้นแล้วนั้น ยังพบว่าการขยายแนวคิดทางการเมืองมากขึ้น และที่สำคัญได้กลับไปศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดสังคมนิยมมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะการต่อสู้ของบรรพชนเดือนตุลา ทำให้ศิลปะ บทกวี งานวิชาการต่างๆ ช่วงนั้นส่งอิทธิพลมาอย่างปัจจุบัน ซึ่งในการชุมนุมพุทธศักราช 2563 เรื่อยมานั้นพบว่าดนตรีที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงประวัติศาสตร์และเสนอแนวคิดสังคมนิยมจะได้รับความนิยมในการ

ชุมนุมอย่างมาก ถือได้ว่าเป็นการหวนกลับมาอีกครั้งของแนวคิดสังคมนิยม จากที่เคยถูกสกัด ลดทอนบทบาทและถูกทำให้กลายเป็นผิดแปลก นำกล้ว เป็นภัยของสังคมไปในช่วงหนึ่ง ซึ่งวงดนตรีที่นำแนวคิดสังคมนิยมมาสร้างสรรค์ ผลงานเพลงที่ได้รับความนิยม อาทิ วงไฟเย็น วงล้านนาเย็น อาเล็กโซครัมพฤกษ์ และวงสามัญชน

เพลงประท้วงในยุคหลังรัฐประหาร 2557

ภาษาเป็นทรัพยากรสำคัญในการครอบงำและการต่อต้าน รวมถึงภาษา ยังเป็นเงื่อนไขในการถกเถียงผู้คนต่างๆ เข้ามาหากันด้วยเพื่อสร้างเครือข่าย การสื่อสาร ภาษาและสัญลักษณ์ได้กลายมามีบทบาทในการต่อสู้ (เก้งกิจ กิติเรียงลาภ, 2564: 41-42) ภาษาจึงเป็นพื้นที่ของการต่อสู้ทางการเมือง และการหัวเราะเยาะต่ออำนาจซึ่งเกิดจากความย้อนแย้งของสังคมกลายมาเป็น หนึ่งในอาวุธที่ทรงพลังที่สุดที่ขบวนการเคลื่อนไหวมี โดยเฉพาะการใช้ภาษา เพื่อสร้างความยกย่อน เย้ยหยันต่ออำนาจ ขณะเดียวกันภาษาก็ถูกใช้เพื่อ สร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ไร้อำนาจ การใช้วิทยุในการกระจายข่าวสาร การใช้ ศิลปะเข้ามาเป็นเครื่องมือของการแสดงออกทางการเมืองของแรงงาน และ การใช้การต่อสู้ผ่านการรื้อสร้างระบบภาษาและระบบสัญลักษณ์เพื่อเปิดให้ เสียงของคนที่ไร้อำนาจสามารถระเบิดออกมาได้ ภาษาเป็นทรัพยากรที่สามารถ นำมาใช้ต่อต้านการครอบงำของผู้มีอำนาจได้ ดังนั้นในบทเพลงที่ศิลปินสร้างสรรค์ ขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือต่อสู้เชิงวัฒนธรรมจะพบว่ามีเนื้อหาที่นำเอาแนวคิด สังคมนิยมเข้ามาใช้ต่อสู้

วงสามัญชนที่ได้รับผลกระทบจากการรัฐประหาร ในปีพุทธศักราช 2557 สมาชิกในวงสามัญชนได้แสดงจุดยืนทางการเมืองต่อต้านการรัฐประหาร เสมอมา ช่วงหลังการรัฐประหาร 57 วงสามัญชนได้มีการเผยแพร่คลิปเพลง บทเพลงของสามัญชนออกมา และมีการถูกนำไปร้องตามนำมาเผยแพร่ต่อ ในโลกออนไลน์อย่างมาก ต่อมาจากนั้นวงสามัญชนได้เริ่มสร้างสรรค์บทเพลง ที่มีเนื้อหายึดโยงกับแนวคิดสังคมนิยมเรื่อยมาทั้งประเด็นรัฐสวัสดิการ ถ้วนหน้า ประเด็นความยุติธรรม ประเด็นการถูกคุกคามจากผู้มีอำนาจ ประเด็น สิทธิมนุษยชน ฯลฯ หากพิจารณาภาษาของวงสามัญชนจะพบว่ามีการนำเอา

ภาษาในยุคเดือนตุลามาใช้ ตลอดจนนัยที่ซ่อนไว้ในบทเพลงล้วนแล้วแต่เชื่อมโยงกลับไปประวัติศาสตร์การต่อสู้ของขบวนการนักศึกษาในช่วงเดือนตุลา เพลงของวงสามัญชนได้รับความนิยมอย่างมากจากปรากฏการณ์การชุมนุม ในช่วงปีพุทธศักราช 2563 เพลงเราคือเพื่อนกัน บทเพลงของสามัญชน ได้ถูกนำมาใช้ในขบวนการชุมนุมอย่างต่อเนื่อง ถือได้ว่าเป็นบทเพลงประจำการชุมนุมในยุคนี้ก็ว่าได้

ภาพที่ 1 การชุมนุมประท้วงในปีพุทธศักราช 2563 บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย

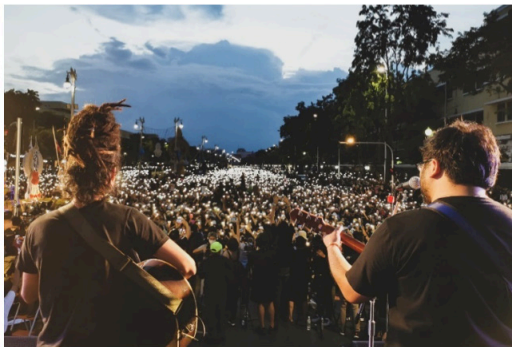
ในช่วงหลังจากการรัฐประหารเมื่อ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 นักคิด นักศึกษา นักกิจกรรมทางการเมืองหลายคนต้องประสบกับเหตุการณ์ถูกจับกุมคุมขัง ติดตามจากคณะรัฐประหาร ในช่วงเวลานี้เองได้เกิดการเผยแพร่บทเพลงของสามัญชน เป็นเพลงของวงสามัญชนที่สื่อสารไปยังเพื่อนร่วมอุดมการณ์ของพวกเขา ที่ไม่เห็นด้วยกับการรัฐประหาร และเพื่อนของเขาที่ถูกคุมขัง ถูกลิดรอนสิทธิเสรีภาพ ซึ่งเพลงดังกล่าวได้เริ่มด้วยการโอบกอด ปลอบขวัญ และให้กำลังใจในวันที่รู้สึกโดดเดี่ยว เนื้อเพลงอย่างเช่น

“...บนเส้นทางที่เราเดินกันไป อาจมองดูไม่สวยงาม
 นี้ไม่ใช่ครั้งสุดท้าย และเราจะไม่ยอมแพ้
 ก็ลมฝนที่พัดละอองโปรยอ่อนมาในกรงขัง
 คงเหน็บหนาวเจ็บเหงาลำพังโปรดฟังเพลงที่เราร้องอยู่...”
 (เพลงบทเพลงของสามัญชน วงสามัญชน)

บทเพลงของสามัญชนยังไม่ใช่เพียงถูกเผยแพร่ไปในสื่อออนไลน์เพียงเท่านั้น บทเพลงของสามัญชนยังถูกใช้เพื่อรับใช้มวลชน และรับใช้กิจกรรมทางการเมือง ในขณะนั้น ไม่ว่าจะเป็นหน้าศาลทหาร สถานีตำรวจ บทเพลงของสามัญชน ได้ปลอบประโลมและโอบกอดมวลชนในช่วงที่กำลังตกอยู่ภายใต้รัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร วงสามัญชนได้สร้างสรรค์บทเพลงอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งช่วงปี พ.ศ.2563 เป็นช่วงที่มีการชุมนุมเกิดขึ้นทั่วประเทศ และได้เกิดคณะราษฎร 2563 โดยคณะราษฎร 2563 ทำให้เกิดปรากฏการณ์สำคัญทางการเมืองไทย อย่างมากมาย ขณะเดียวกันเพลงของวงสามัญชนก็ได้ปรากฏท่ามกลางการชุมนุมตลอด ถือได้ว่าวงสามัญชนเป็นวงดนตรีที่ได้รับความนิยมอย่างมากในการชุมนุม เพลงอย่างบทเพลงของสามัญชน เราคือเพื่อนกัน ซึ่งเป็นเพลงของวงสามัญชนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังการรัฐประหารช่วงแรก ก็ได้มาเป็นเพลงที่ใช้ในการชุมนุมในปีพุทธศักราช 2563 นอกจากนั้นเพลงใหม่ที่ได้ประพันธ์ขึ้นในช่วงปีพุทธศักราช 2563 อีกหลายเพลงก็เป็นเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวโยงกับเนื้อหาของการชุมนุม มีการนำเอาการสื่อสารประเด็นสาธารณะ ประเด็นปัญหาเชิงโครงสร้างทางสังคม ความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางสังคมสื่อสารผ่านบทเพลง อย่างเช่นเนื้อเพลงของวงสามัญชนท่อนที่กล่าวไว้ว่า อย่าบิดเบือนความหมายของคำว่ารักด้วยความหวาดกลัวใดใด ประโยคนี้นี้มาจากบทเพลงของวงสามัญชน เพลงที่มีชื่อว่าคนที่คุณก็รู้ว่าใคร นัยสำคัญของเพลงนี้เป็นการสะท้อนว่าในสังคมไทยเกิดภาวะการบังคับให้รักในสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่เสมอ ต่อให้คุณจะไม่ได้รู้สึกรักอย่างจริงใจก็ตาม คุณก็ต้องยอมรับเพราะฝ่ายที่ออกกฎเกณฑ์ทางวัฒนธรรมความรักแห่งชาติ ถือครองอำนาจนำเหนือกว่าคนตัวเล็กตัวน้อยอย่างพวกคุณ หากไม่รักแล้ว ก็ยากที่จะหยัดยีนในพื้นที่ต่างๆ ของสังคมได้อย่างสบายอกสบายใจ ซึ่งภาวะแบบนี้จะขัดกับความเป็นสังคมประชาธิปไตย ประโยคที่ว่า อย่าบิดเบือนความหมายของคำว่ารักด้วยความหวาดกลัวใดใด จึงเหมาะแก่การอธิบายภาวะการบังคับให้รักได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นเพลงที่มีเนื้อหานำเสนอแนวคิดรัฐสวัสดิการ เพื่อสร้างรัฐสวัสดิการถ้วนหน้า เพื่อแก้ไข ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ปัญหาทางการศึกษา ตลอดจนสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ไม่ใช่ให้ความเจริญ ความมั่งคั่ง มั่นคงอยู่กับคนไม่กี่กลุ่ม เนื้อร้องในเพลงอย่างเช่น

“... แม่ยืนยันให้รับราชการ ถ้าแม่ป่วยแล้วจะทำยังไง
 ถ้าแม่ล้มลงลูกจ่ายไม่ไหว หรือปล่อยให้แม่ต้องตาย
 พ่อตอกย้ำว่าชีวิตคนจน ต่อให้ขยันก็ยังต้องจน
 มันมีชนชั้นนำไม่กี่คน ผูกขาดภาษีของเรา
 ถ้าหาวันหนึ่งพ่อแก่ตัวลูกก็ดันมาตักงาน ก็ได้แค่หวังเบี้ยชราแค่ 600
 ประชาชนไทยมันไม่มีสวัสดิการลูกต้องรับราชการ...”
 (เพลงอยากจะมีชีวิตที่ดีกว่านี้ วงสามัญชน)

เพลงดังกล่าวได้นำเสนอแนวคิดรัฐสวัสดิการ ซึ่งเป็นประเด็นสาธารณะที่สำคัญในการชุมนุมในช่วงปีพุทธศักราช 2563 เพลงจากวงสามัญชนมีลักษณะเป็นรูปแบบของเพลงสมัยนิยม ซึ่งในบางเพลงได้มีการหยิบยืมรูปแบบเพลงต่างๆ อาทิ แจ๊ส บูลส์ ร็อก แร็ป ลูกทุ่ง เข้ามาสร้างสรรค์เพื่อปรับให้เข้ากับกลุ่มผู้ฟังในการชุมนุม

ภาพที่ 2 วงสามัญชนกำลังทำการแสดงดนตรีบริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย

ขณะเดียวกันก็มีศิลปินอีกกลุ่มหนึ่งที่เป็นที่นิยมอย่างมาก มีผลงานเพลงยอดนิยม คือ Rap Against Dictatorship (RAD) โดยเป็นศิลปินแร็ปต่อต้านเผด็จการ ซึ่งได้เกิดขึ้นจากกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองไปในแนวทางเดียวกัน มีตัวแปรหลักคือได้รับผลกระทบจากการปกครองรัฐบาลเผด็จการทหาร Rap Against Dictatorship (RAD) ได้ก่อกำเนิดในบริบททางสังคมที่ผู้คนผิดหวังกับการบริหารประเทศหลังรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ.2557

มีเป้าหมายของศิลปินแร็ปกลุ่มนี้คือการบันทึกท่วงทำนองของรัฐบาลเป็นหลัก โดยได้พูดถึงภายใต้รัฐบาลในขณะนั้นได้มีการใช้กลไกรัฐติดตาม ควบคุมประชาชนในสังคม ทำให้ศิลปินแร็ปกลุ่มนี้ได้ส่งเสียงสะท้อนผ่านบทเพลงแร็ป ซึ่งเพลงมีเนื้อหาวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ผู้มีอำนาจอย่างดุเดือด จึงทำให้ Rap Against Dictatorship (RAD) เป็นตัวแทนของคนที่ต้องการจะตอบโต้การบริหารของรัฐบาล

“...ฉันต้องกัดฟันเพื่อประหยัด ในขณะที่ชนชั้นปกครองยังคงขี่
ฉันอยากหนีจากแรงงาน ไม่มีเรียไม่มีแรงทาง
ฉันไปแรงคนอึดเท่าแรงควาย ฉันมีเสียงแต่ฉันไม่มีสิทธิ
ฉันมีความคิดแต่กลับโดนตีกรอบ
หาว่าฉันรู้แค่จับเสียมแค่จับจอบจับกระสอบ
ฉันไม่เคยจับข้อสอบ บอกฉันเห็นเงินเป็นคำตอบ
บอกฉันเห็นชอบมากกว่าชาติ ชาติเป็นทาสทางการเมือง
ฉันเป็นเหยื่อในกระดาน ฉันเป็นเหยื่ออะไรก็ได้
ที่พวกเขาไม่ต้องการ เป็นทุกสิ่งเป็นทุกอย่างนอกจากคน...”
(เพลงถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง Rap Against Dictatorship)

ข้อความดังกล่าว มาจากเนื้อเพลงถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของกลุ่มศิลปิน Rap Against Dictatorship (RAD) เพลงดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นการถูกกดขี่ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และชี้ให้เห็นว่าในสังคมก็ยังมีกรมองคนที่ไม่เท่ากัน ซึ่งถือได้ว่าได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากแนวคิดสังคมนิยม จากปรากฏการณ์ประเทศคูมิที่ได้รับการตอบรับอย่างดี นอกจากเพลงประเทศคูมิแล้วยังมีเพลง 250 สอพอ ที่มุ่งโจมตีกลไกการรักษาอำนาจของรัฐบาลด้วย หรือจะเป็นเพลง ปฏิรูป จนถึงเพลงล่าสุดเพลงบ้านเกิดเมืองนอน ซึ่งทั้งหมดเป็นแร็ปที่มุ่งโจมตีรัฐบาล สะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้างทางสังคมอย่างตรงไปตรงมา เมื่อพิจารณาเนื้อหาและจากบทสัมภาษณ์ของศิลปินกลุ่มดังกล่าวพบว่ามีความคิดที่ยึดโยงกับแนวคิดสังคมนิยม ที่ต้องการคืนความเป็นมนุษย์ให้กับคนในสังคม ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม สร้างสรรค์สังคมที่มีสิทธิเสรีภาพ เชื่อในแนวคิดคนเท่ากัน

ภาพที่ 3 Rap Against Dictatorship (RAD) กำลังแสดงดนตรีบริเวณมหาวิทยาลัยขอนแก่น

นอกจากวงสามัญชนและ Rap Against Dictatorship (RAD) ที่ถือว่าเป็นกลุ่มศิลปินที่ได้รับความนิยมอย่างมากในการประท้วงในช่วงหลังรัฐประหาร 2557 ก็ยังมีศิลปินเพลงสมัยนิยมที่ได้เผยแพร่เพลงและมีการแสดงออกทางการเมืองอย่างชัดเจนว่าไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลในปัจจุบัน เพลงไม่มีคนบนฟ้า ของที 047 (t_047) ซึ่งเพลงดังกล่าวมาเนื้อหาที่สะท้อนถึงการได้รับอิทธิพลความคิดสังคมนิยมอย่างมาก ตัวอย่างเช่นในท่อนของเพลงว่า

“...ไม่มีความศรัทธา ไม่มีคนบนฟ้า มีเพียงเธอและฉัน ใต้ฟ้าเดียวกัน

ศักดิ์นางพินาศ ประชาราษฎร์จงเจริญ...”

(เพลงไม่มีคนบนฟ้า t_047)

นอกจากนั้นยังได้มีการเขียนอธิบายไว้ในช่องทางของเผยแพร่บทเพลงว่า บทเพลงและมีลีลาวิดีโอเพลงไม่มีคนบนฟ้า ไม่ได้มีเจตนาเพื่อโจมตีบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่มีความตั้งใจตักเตือนบุคคลหลายกลุ่มที่ตั้งตนสูงส่งกว่าสามัญชน คนธรรมดา อาจเพราะด้วยเงินทองหรืออำนาจ อีกทั้งยังนำสิ่งนั้นมาเบียดเบียน กลั่นแกล้ง ช่มเหง ประชาชน ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าแนวคิดสังคมนิยม ก็ยังปรากฏอยู่ในเพลงของที 047

สรุป

เมื่อมีการกดขี่ ย่อมมีการต่อต้านเกิดขึ้น แนวคิดสังคมนิยมจึงถูกหยิบมาศึกษาและใช้เพื่อต่อต้านกับการถูกกดขี่ แนวคิดสังคมนิยมจึงช่วยชี้ให้เห็นการลดทอนความเป็นมนุษย์ ทั้งการถือครองกรรมสิทธิ์และการขูดรีด บทความฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความหมายและความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดสังคมนิยมกับเพลงประท้วง จากปรากฏการณ์การชุมนุมที่เกิดขึ้นหลังจากปีพุทธศักราช 2557 ทำให้สามารถฉายภาพให้เห็นถึงความต้องการคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าในปัจจุบันชัดเจน ดังนั้นผู้เขียนจึงได้หยิบแนวคิดสังคมนิยมมาใช้ในการศึกษาและอธิบายความสัมพันธ์ของการสร้างสรรค์ดนตรีเพื่อต่อสู้เชิงอุดมการณ์กับผู้มีอำนาจหรือรัฐบาลในปัจจุบัน นอกจากนั้นยังพบปรากฏการณ์ของกลุ่มศิลปินดนตรีที่ได้สร้างสรรค์ผลงานเพลงที่พบแนวคิดสังคมนิยมในเนื้อหาของเพลง ตลอดจนในมิวสิกวิดีโอ ทั้งจากศิลปินที่มีภาพจำชัดเจนว่าเป็นผู้เข้าร่วมการชุมนุมประท้วงอย่างวงสามัญชน และ Rap Against Dictatorship (RAD) นอกจากนั้นยังพบศิลปินที่ได้รับความนิยมอย่างวง ที 047 อย่างไรก็ตามจากปรากฏการณ์ทางสังคมในปัจจุบันที่มีการพูดถึงประเด็นสาธารณะอย่างเช่น ประเด็นสิทธิสตรี ประเด็นความหลากหลายทางเพศ ประเด็นสิทธิต่างๆ เป็นต้น ล้วนเป็นสิ่งที่ได้รับอิทธิพลมาจากปรัชญาของสังคมนิยมหรือคอมมิวนิสต์ทั้งสิ้น ดังนั้นหากจะกล่าวว่าหลังจากแนวคิดสังคมนิยมได้หายไปหรือได้พ่ายแพ้ไปในยุคหนึ่งของสังคมไทยแล้วนั้นก็มิผิด แต่แนวคิดสังคมนิยมได้ถูกพัฒนา ปรับเปลี่ยนเรื่อยมา และเมื่อสังคมเกิดการชุมนุมประท้วงตามสิทธิมนุษยชนเมื่อใด แนวคิดสังคมนิยมก็ถูกพูดถึงเสมอ

แกนกลางความคิดสังคมนิยม คือ ความเสมอภาค ซึ่งเป็นอุดมคติและปฏิบัติการไปสู่อุดมคติของนักต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยที่มีความคิดแบบสังคมนิยม นักสังคมนิยมคือคนที่เสนอว่า ความเสมอภาคคือฐานสำคัญของการมีเสรีภาพและสิทธิในสังคม ความเสมอภาคนี้ไม่ใช่เพียงการทำให้คนเหมือนกัน แต่กลับมุ่งไปที่การสร้างเงื่อนไขทางสังคมที่มีอยู่บนความเสมอภาคในการมีชีวิต การใช้ชีวิตและการคิด ซึ่งผลของการมีความเสมอภาคในการมีชีวิตและการคิดจะทำให้คนสามารถพัฒนาความสนใจและรูปแบบการใช้ชีวิตของตนเองไปในทิศทางที่หลากหลาย โดยไม่ทำลายหรือลดทอนคนอื่น แนวคิด

สังคมนิยมเชื่อว่าการเก็บภาษีที่ก้าวหน้าจะช่วยกระจายรายได้และช่วยลดความเหลื่อมล้ำ ช่องว่างความยากจนในสังคมได้ (เนติวิทย์ โชติภัทร์ไพศาล, เกศกนก วงษากฤติ และ บุรภัทร รุ่งลักษณ์ศรี, 2564: 60-70) แนวคิดสังคมนิยมจึงถูกนำมาพูดถึงเสมอเพื่อต้องการต่อสู้กับความยากจนแนวคิดสังคมนิยมจึงมีสถานะเป็นเครื่องมือทางความคิดในการวิพากษ์และชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของสังคมที่เต็มไปด้วยความเหลื่อมล้ำในสังคมทุนนิยม ปัญหาความรุนแรงเชิงโครงสร้างทางสังคม และให้ความสำคัญกับความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพ

เป้าหมายของอุดมการณ์สังคมนิยมคือการสร้างสังคมที่มุ่งเน้นความสำคัญของคุณภาพชีวิตมากกว่าการสะสมทุนของปัจเจกบุคคล ทุกคนในสังคมต้องจ่ายภาษีไปเป็นส่วนรวมและรัฐต้องมีการจัดการภาษีที่เป็นธรรม พร้อมรับฟังความต้องการและสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ของสังคม ปัจจัยพื้นฐานต้องทำให้ทุกคนในสังคมสามารถเข้าถึงได้ ระบบขนส่งจะต้องขยายไปทั่วประเทศมีอัตราการเก็บค่าบริการที่เป็นธรรม เพื่อที่ไม่จำเป็นต้องใช้รถส่วนตัวเพื่อลดปัญหาเชิงโครงสร้างต่างๆ จะต้องมีส่วนร่วมสาธารณะและสวนหย่อมเพื่อสามารถให้ประชาชนได้ผ่อนคลาย เพื่อลดปัญหามลพิษ จำเป็นต้องมีพื้นที่สาธารณะเพื่อการศึกษาและการสร้างสรรค์ต่างๆ เช่น ห้องสมุด สนามกีฬา เป็นต้น ตลอดจนถึงสนับสนุนศิลปะและการสร้างสรรค์วัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ แนวคิดสังคมนิยมจึงกลับมาเป็นที่สนใจอีกครั้งเมื่อประชาชนต้องการเรียกร้องคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าในปัจจุบัน ในด้านการสร้างสรรค์ดนตรี แนวคิดสังคมนิยมเป็นรากฐานความคิดที่จะปลดปล่อยศักยภาพที่สร้างสรรค์ของคนทั้งหมดในสังคมออกมา

เอกสารอ้างอิง

- เก่งกิจ กิติเรียงลาภ. (2561). **อโศกโนเมีย ทุนนิยมความรู้ แรงงานอวัตร การเมืองของการปฏิวัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อิลลูมินันซ์ เอ็ดิชั่นส์.
- เก่งกิจ กิติเรียงลาภ. (2564). **เริ่มต้นใหม่จากจุดเริ่มต้น: ทฤษฎีสังคมมาร์กซิสต์ ในศตวรรษที่ 21**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อิลลูมินันซ์ เอ็ดิชั่นส์.
- เกษียร เตชะพีระ. (2558). **มาร์กซ: ความรู้ฉบับพกพา**. กรุงเทพฯ: โอเพ่น เวิลด์ส พับลิชชิง เฮาส์,
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2559). **ดนตรีลาวเดิมยุคจินตนาการใหม่ ตั้งแต่ปี คริสต์ศักราช 1986**. ขอนแก่น: กองทุน วิจัยคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เนติวิทย์ โชติภัทร์ไพศาล, เกศกนก วงษาภักดี และ บุรภัทร รุ่งลักษณ์ศรี. (2564). **ซ้ายจัดไม่ตัดจรีด: สังคมนิยมเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สำนักนิตติสามย่าน.
- ณัฐธินิชา นันทา. (2553). **วาทกรรมเพลงเพื่อชีวิตในบริบทการเมืองไทย (พ.ศ.2525-2550)**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิ วันโอวัน. (2564). **เมื่อฝ่ายซ้ายเริ่มปรากฏอีกครั้ง เปิดความคิดสังคมนิยมในคนรุ่นใหม่**. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2565. จาก <https://www.the101.world/new-wave-of-socialist-in-thailand/>.
- นฤพนธ์ ดั้ววิเศษ. (2562). **ลัทธิสังคมนิยมกับความเท่าเทียมทางสังคมและสิทธิของชาวเกย์**. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 45(2), 1-26.
- สังัด ภูเขทอง. (2539). **การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- สมชาย ปรีชาเจริญ. (2564). **ชีวิตและศิลป์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: ศรีปัญญา.
- สุรพงษ์ ชัยนาม. (2557). **ใครเป็นซ้าย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.

John Haycock. (2015). Protest music as adult education and learning for social change: a theorization of a public pedagogy of protest music. **Australian Journal of Adult Learning**, 5(1), 423-442.
